

Onderwerp : Visienota : "Werk aan de (Wsw)winkel"

B&W vergadering : 26 februari 2008

Dienst / afdeling : SE.EA

Aan de gemeenteraad,

De Wsw voorziet in de mogelijkheid om mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking een baan te bieden die past bij hun mogelijkheden. Het is een overheidstaak om voor mensen met een indicatie voor de Wsw deze passende arbeidsplaats en begeleiding te vinden. Door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Szw) is de focus gericht op de Wsw als voorziening en om de daarbij behorende doelen beter te kunnen realiseren en ook op termijn te kunnen handhaven.

De modernisering van de Wsw heeft als doel de cliënt centraal te stellen en voor hem of haar een aangepaste Wsw-arbeidsplaats te realiseren in een zo gewoon mogelijke arbeidsomgeving.

Deze ontwikkeling levert voor de gemeente een aantal verplichtingen op. In essentie beoogt en biedt de nieuwe Wsw voor College en Raad de handvatten, om meer en beter de regierol op zich te nemen. Immers door de regierol te nemen kan het college / raad in de vorm taakstellingen en verplichte informatieverstrekkingen invloed uitoefenen op de resultaten in de Wsw en meer specifiek ook van Atlant Groep. In het kort de verplichtingen voor gemeenten op grond van de nieuwe Wsw:

1. Gemeenten ontvangen de Wsw-budgetten en leggen verantwoording af over de besteding ervan aan de gemeenteraad;
2. Gemeenten beheren zelf de wachtlijst Wsw;
3. Gemeenten bieden personen die een begeleid werkplaats vinden op hun verzoek een persoonsgebonden budget aan;
4. Gemeenten organiseren cliëntenparticipatie Wsw;

Taakstelling / realisatie

In de gemeente Helmond zijn er 1022,25 personen met een dienstbetrekking of een arbeidsovereenkomst of staan op de wachtlijst per 31-12-2006, waarvan 1006,25 bij de gemeenschappelijke regeling Atlant Groep. Er is een wachtlijst van ongeveer 190 Helmonders.

De gemeente Helmond heeft 741,39 arbeidsjaren gerealiseerd. De gemeente moet 737,49 arbeidsjaren in 2008 realiseren. Het gaat hier om mensen, maar gerekend wordt met zogenoemde standaard eenheden of arbeidsjaren. Door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt de term 'arbeidsjaren' gehanteerd. Het aantal arbeidsjaren is vaak lager dan het aantal mensen dat binnen de Wsw aan het werk is. Dit heeft te maken met een tweetal zaken: de deeltijdfactor en de wegingsfactor die betrekking heeft op de zwaarte van de handicap (fulltime licht en matig is één arbeidsjaar, ernstig is 1,25 arbeidsjaar).

Om deze 737,49 arbeidsjaren te realiseren is voor 2008 een budget beschikbaar van € 18.685.396,--. Dit betekent dat gemiddeld per plaats € 25.336,-- beschikbaar is voor loonkostensubsidie, begeleiding en overhead. Om optimaal succes te bewerkstelligen is het doel om tegen zo laag mogelijke overhead, voldoende begeleiding van de Wsw-geïndiceerde en zo weinig mogelijk loonkostensubsidie mensen in een zo regulier mogelijke werkomgeving blijvend aan de slag te helpen. Door te streven naar minder inzet van middelen per Wsw-geïndiceerde dan de genoemde € 25.336,-- kunnen middelen voor extra inzet gegenereerd worden. Met de vrijvallende middelen kunnen dan weer extra mensen van de wachtlijst

geplaatst worden. Bijkomende doelstelling is om de wachtlijst met de beschikbare Wsw-middelen verder te verkorten. Voor de gemeente ligt hier een uitdaging, namelijk voor optimalisering van het rendement in de Wsw. Wel dient u zich te realiseren dat de wachtlijst er niet mee weggewerkt wordt, omdat de middelen daarvoor ontoereikend zijn.

Eén van de doelstellingen in de Wsw is van 'binnen naar buiten'. Dit betekent dat geïndiceerden zoveel mogelijk in een reguliere werkomgeving tussen andere 'niet-Wsw' werknemers werkzaam zijn en niet meer in de beschermde omgeving van het Sw-bedrijf zelf. Dat kan via detachering en begeleid werken. Bij begeleid werken blijft de geïndiceerde op de loonlijst van het Sw-bedrijf staan maar is elders buiten werkzaam. Bij begeleid werken staat de geïndiceerde ook op de loonlijst van de derde werkgever en wordt alleen loonkostensubsidie betaald en begeleiding verzorgt afhankelijk van de competenties van de geïndiceerde. Het zal duidelijk zijn dat begeleid werken in beginsel het minste aan (Wsw)middelen vergt. Daarbij moet wel voor ogen gehouden worden dat ook de Wsw-geïndiceerden met de indicatie 'matig en ernstig' voldoende kansen op plaatsing moeten krijgen.

De constructie zoals bij Atlant Groep waarbij een groot aantal Wsw-werknemers bij Dorel (MaxiCosi) werkzaam is, is eigenlijk niet helemaal wat de minister met de wetwijzigingen voor ogen heeft met een zo regulier mogelijke werkomgeving. Er is geen sprake van vermenging tussen Wsw-werknemers en werknemers die niet tot de Wsw-doelgroep behoren. Immers, bij Dorel werken diverse ploegen Wsw-werknemers bij elkaar in dezelfde ruimte op een locatie elders, in ieder geval niet zijnde binnen het SW-bedrijf. Er is dan meer sprake van bedrijfseconomische uitplaatsing dan van een sociaal maatschappelijk wenselijke uitplaatsing.

Door het ministerie van Szw wordt geormerkte middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Wsw. De inzet van deze middelen moet door middel van controle en rapportage regelen verantwoord worden evenals de gerealiseerde resultaten. In het kader van de modernisering Wsw willen de gezamenlijke Peelland gemeenten de regierol op zich nemen. Op hoofdlijnen betekent dit dat de gezamenlijke Peelland gemeenten de beleidsontwikkeling als taak op zich nemen en Atlant Groep de uitvoerende rol. Dit betekent dat de gemeenten beleidscapaciteit voor deze taak moeten organiseren. In het portefeuillehouderoverleg Sociale Zaken is afgesproken dat beleidscapaciteit van de Peelland gemeenten wordt samengevoegd om versnippering te voorkomen. Dit betekent dat, gelet op het aandeel van de gemeente Helmond in de middelen / aantallen Wsw-geïndiceerden, de beleidscapaciteit in Helmond gepositioneerd wordt. Door de Peelland gemeenten is hier niet afwijzend op gereageerd. De bekostiging van de beleidscapaciteit vindt door de gezamenlijke Peelland gemeenten plaats naar evenredigheid uit het budget Wsw-middelen. Aan u wordt een afzonderlijk voorstel voorgelegd waarin de benodigde formatie, functie(s) en kostenverdeling is weergegeven. Vooruitlopend op dit voorstel wordt per 1 januari 2008 1% op de maandelijks te betalen voorschotten ingehouden. De eventueel teveel ingehouden middelen worden alsnog toegevoegd aan het budget Wsw-middelen.

Regionale ontwikkeling Visienota (Wsw-beleid)

Eind 2006 is er door de portefeuillehouders Sociale Zaken en het bestuur van Atlant Groep gesproken over de wenselijkheid om gezamenlijk beleid te ontwikkelen anticiperend op de modernisering van de Wsw per 1 januari 2008. Dit heeft geleid tot de vaststelling van een projectopdracht voor de hoofden sociale zaken van de Peelland gemeenten voor de vaststelling van een gezamenlijke beleidsvisie. In eerste aanleg is door een werkgroep bestaande uit een delegatie van de Peellandgemeenten en Bestuur Atlant Groep een concept visienota geschreven. In verband met nieuwe regelgeving en veranderde inzichten is door de gezamenlijke Peellandgemeenten een herijking doorgevoerd. Het product daarvan is bijgevoegde Visienota. De voorliggende Visienota is in het portefeuillehouder-overleg Sociale Zaken geaccordeerd. Het aan Atlant Groep gevraagde advies is als bijlage bijgevoegd en wordt nader op teruggekomen onder *Reactie Atlant Groep op (concept) Visienota Werk aan de (Wsw)winkel*.

Bevordering regie en sturing door gemeenten.

De rijkssubsidie voor uitvoering van de Wsw wordt voortaan rechtstreeks verstrekt aan individuele gemeenten. Voorheen ging de jaarlijkse rijkssubsidie direct naar de Atlant Groep, die namens de gemeenten

die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling de uitvoering van de Wsw verzorgt. De financiering was voornamelijk gebaseerd op het aantal gerealiseerde Wsw-banen. Deze zogeheten 'taakstelling' werd door het ministerie volgens een bepaalde systematiek vastgesteld. De huidige nieuwe financiering is gebaseerd op het aantal Wsw-geïndiceerden, dus ook degenen die op de wachtlijst staan. Dat betekent overigens niet dat daarmee de wachtlijst weggewerkt kan worden. Ook moeten gemeenten nu, individueel, verantwoording afleggen over hun eigen (Wsw)-prestaties voor hen eigen ingezetenen. Verder moeten de wachtlijsten op individuele basis worden beheerd, dan wel kunnen worden geïndividualiseerd tot een afzonderlijke gemeente.

Positie van cliënt / Wsw-geïndiceerde.

In de nieuwe Wsw wordt de positie van de cliënt / Wsw-geïndiceerde versterkt. Zo krijgt een Wsw-geïndiceerde een recht op plaatsing binnen 12 maanden, voor zover de gemeente daarvoor een toereikend Wsw-budget heeft. Als de Wsw-arbeidsplaats niet op tijd, binnen 12 maanden, kan worden aangeboden omdat het door het rijk aan gemeenten verstrekte budget daarvoor niet voldoende is, wordt de arbeidsplaats zo spoedig mogelijk daarna aangeboden. De gemeente moet in die gevallen de volgorde van de plaatsing op de wachtlijst aanhouden.

Atlant Groep is evenals de gemeente een publiekrechtelijk orgaan. Op grond van de regelgeving kan de gemeente een begeleidingsorganisatie inschakelen bij begeleid werken. De gemeente kan dat in eerste instantie ook aan zichzelf (dus Atlant Groep) houden. Indien de gemeente niet binnen zes maanden begeleid werken tot stand heeft gebracht kan de geïndiceerde een door hem aangewezen begeleidingsorganisatie inschakelen. Het college willigt het verzoek, mits redelijk, in. De keuzevrijheid wordt verder uitgebreid met het recht om een eigen werkgever voor een begeleid werkenplaats aan te dragen. Dit is ook het geval als een Wsw-werknemer in dienst van de Atlant Groep niet tevreden is over de begeleiding. Dit betekent dat Atlant Groep meer in een concurrentie positie gedwongen wordt met andere begeleidingsorganisaties.

In de nieuwe Wsw is ten behoeve van de Wsw-geïndiceerde de mogelijkheid voor een persoonsgebonden budget verder uitgewerkt. Bij verordening moeten regels worden vastgesteld over de wijze waarop het college vorm geeft aan het persoonsgebonden budget. Die regels dienen in ieder geval betrekking te hebben op:

- de wijze waarop de hoogte van de periodieke subsidie aan de werkgever dient te worden vastgesteld;
- de hoogte van de voor het college rechtstreeks aan de subsidieverlening verbonden uitvoeringskosten omgerekend op jaarbasis;
- de voorwaarden waaronder het college aan de werkgever een vergoeding verstrekt voor de eenmalige noodzakelijke kosten van aanpassing van de omstandigheden waaronder arbeid wordt verricht; en
- de voorwaarden waaronder het college een begeleidingsorganisatie inschakelt die door de Wsw-geïndiceerde zelf is aangewezen.

Ook zal de gemeente in een verordening de regels moeten vaststellen op welke wijze de cliëntenparticipatie vorm krijgt. Dit wordt een vergelijkbare regeling zoals nu bestaat voor de Wet Werk en Bijstand.

Rol van werkgevers.

Aangezien het uitgangspunt is om Wsw-geïndiceerden zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers te plaatsen, wordt de rol van de werkgever steeds belangrijker. Daarom moet het voor werkgevers interessant zijn om Wsw-ers in te zetten. Om begeleid werken voor werkgevers aantrekkelijker te maken is per 1 januari 2006 daarom al voorzien in een permanente no-riskpolis bij ziekte en arbeidsongeschiktheid voor Wsw-geïndiceerden die gaan werken via het begeleid werken-instrument.

Reactie Atlant Groep op (concept) Visienota Werk aan de (Wsw)winkel.

Bijgevoegd is een reactie van Atlant Groep, kenmerk JC006/140108EV/TvK, d.d. 14 januari 2008, op de concept visienota. Verder is bijgevoegd een reactie van de ambtelijke werkgroep Modernisering Wsw, kenmerk 0899001377, d.d. 20 februari 2008, op de reactie van Atlant Groep.

De wetwijziging beoogd mede dat de regie meer bij de gemeente komt te liggen. De gemeente moet (financieel) verantwoording afleggen aan het rijk. De visienota gaat er van uit dat de gemeente die regierol ook daadwerkelijk op zich neemt. Dit betekent dan dat de instrumenten die daarbij horen de gemeente aan zichzelf moet houden. In het verlengde daarvan lijkt het niet meer dan logisch dat de gemeenten de verordende bevoegdheid bij de raden laat. In het portefeuillehouderoverleg Sociale Zaken, bestaande uit dezelfde bestuurders als de Raad van Bestuur Atlant Groep, is de voorliggende visienota op hoofdlijnen en uitgangspunten geaccordeerd.

In de visienota is rekening gehouden met het door Atlant Groep geschreven document 'Op weg naar een nieuwe gemeenschappelijke regeling'.

Door de Raad is in haar vergadering van 8 januari 2008 het besluit genomen hoe per 1 januari 2008 de bevoorschotting gestalte wordt gegeven. Als onderdeel in dat besluit zijn condities en voorwaarden opgenomen waaronder de voortzetting van de uitvoering Wsw plaats vindt. Ten tijde van de advisering door Atlant Groep waren zij op de hoogte van de inhoud van het concept subsidiebeschikking.

In de periode tot 1 juli 2008 wordt het beleid verder ingevuld en de bijbehorende verordeningen. Daarnaast wordt een afzonderlijk traject gelopen voor de positionering van Atlant Groep en de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling. In de visienota is vermeld dat de beleidsontwikkeling door de gemeenten uitgevoerd wordt en de uitvoering door de Atlant Groep. Waar de grens tussen beleid en uitvoering komt te liggen moet nu in de verdere beleidsontwikkeling gestalte krijgen. Uiteraard in samenspraak met Atlant Groep. Het daarbij voor de hand liggende uitgangspunt is dat het strategische- en tactische beleid¹ bij de gemeente hoort. De Atlant Groep verricht het operationele deel.

Beleidsmatige context

Sedert 1972 is de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de gemeente Helmond en de omliggende Peelgemeenten opgedragen aan een publiekrechtelijk samenwerkingsverband. Van 1972 tot 1992 was dat het samenwerkingsverband gewest Helmond. Vanaf 1992 is dat de gemeenschappelijke regeling Helso/Stap, die de handelsnaam bezigt Atlant Groep.

De gemeenten hebben vanaf 1967 een wettelijke taak op het terrein van de sociale werkvoorziening. Het gaat daarbij om de verplichting om werk te bieden aan mensen die vanwege een verstandelijke, psychische of fysieke handicap uitsluitend onder aangepaste omstandigheden kunnen meedoen op de arbeidsmarkt. Velen werken in een beschutte omgeving, sommigen daarbuiten, vaak onder begeleiding. In de praktijk vond er (nagenoeg) geen sturing c.q. beleidsvorming vanuit de gemeente richting Sw-bedrijf plaats. Het Sw-bedrijf had in de uitvoering van de Wsw een zeer grote mate van vrijheid zolang het geen negatieve resultaten behaalde. De middelen werden rechtstreeks door het rijk overgemaakt naar het Sw-bedrijf.

Het huidige regeringsbeleid is er op gericht dat meer mensen buiten de beschutte omgeving van de Sw-organisatie gaan werken. Hiervoor is de Wsw gemoderniseerd. Bij die modernisering moeten de gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen. De gemeente is (financieel) verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wsw en hebben bovendien de mogelijkheid om de sociale werkvoorziening in een breder perspectief te plaatsen en een plaats te geven binnen het lokale zorg- en arbeidsmarktbeleid.

Per 1 januari 2008 is de nieuwe Wsw in werking getreden.

Individuele gemeenten moeten per die datum zelf verantwoording over de besteding van de rijksmiddelen afleggen. Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeenteraden in alle gevallen nauw betrokken zijn bij en op de hoogte zijn van de prestaties die worden geleverd voor de Wsw-geïndiceerden die ingezetenen zijn van de eigen gemeente. Gemeenten hoeven daarvoor niet langer een apart verantwoordingsverslag in te dienen, maar kunnen de benodigde gegevens opnemen in de gemeentelijke jaarrekening. Deze jaarstukken moeten ieder jaar volgend op het jaar waarover verantwoording wordt afgelegd, uiterlijk 15 juli aan het rijk worden aangeleverd.

¹ Strategisch beleid: geeft de gewenste situatie op (middel)lange termijn aan. Tactisch beleid: Doelstellingen die behaald moeten worden om de gewenste situatie uit het strategische beleid te bereiken.

Er wordt op gewezen dat naast de modernisering van de Wsw door de gezamenlijke Peelland gemeenten met Atlant Groep gewerkt wordt aan een verandering van de organisatiestructuur. In een afzonderlijk traject met de gezamenlijke Peelland gemeenten en directie Atlant Groep wordt vorm gegeven aan de positionering van Atlant Groep ten opzichte van college en raad. Gelet op de bestuurlijke-, financiële- en de regieaspecten bij de modernisering Wsw is een aanpassing van de Gemeenschappelijke Regeling noodzakelijk. Dit onderdeel wordt in een afzonderlijk traject uitgewerkt en door middel van een afzonderlijk voorstel ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Beoogd effect

Beoogd wordt een strategische heroriëntatie ten aanzien van zowel een visie op de Wsw als de huidige uitvoeringsstructuur in het licht van de gewijzigde regelgeving. Daarbij moet vooral de rol van het college en de raad in de (strategische) beleidsontwikkeling verder versterkt worden. Op termijn wordt met de modernisering beoogd de Wsw integraal onderdeel uit te laten maken van het gemeentelijke sociale en arbeidsmarktbeleid. Concreet betekent dit als resultaat meer Wsw-geïndiceerden van 'binnen naar buiten' werkzaam, zoveel mogelijk Wsw-geïndiceerden aan de slag en streven naar verkorting van wachtlijsten.

Middelen

De gemeente ontvangt jaarlijks geormerkte middelen voor uitvoering van de Wsw. Voor het jaar 2008 is het budget vastgesteld op € 18.685.396,- en een taakstelling van 737,49 arbeidsjaren (beschikking ministerie Szw d.d. 21 december 2007). Bij raadsbesluit van 8 januari 2008 is besloten om per 1 januari 2008 maandelijks een voorschot te verstrekken aan de Atlant Groep en 1% op het budget Wsw-middelen in te houden om structurele beleidsontwikkeling (in regionaal verband) te organiseren.

Vervolgstappen

De Visienota in samenwerking met de Peelland gemeenten, geadviseerd door de Atlant Groep uitwerken in concreet beleid, concept overeenkomsten en verordeningen. Deze uitwerkingen worden ter vaststelling door middel van afzonderlijke voorstellen aan u voorgelegd. Dit betekent dat de besluitvorming ten aanzien van de verordeningen voor 1 juli 2008 gerealiseerd moet zijn.

Aan u wordt gevraagd om bijgevoegde visienota 'Werk aan de (Wsw)winkel' vast te stellen.

Het advies van de commissie middelen, ondersteuning en economie zal, na ontvangst, voor u ter inzage worden gelegd.

Burgemeester en wethouders van Helmond,
De burgemeester, De secretaris,
Drs. A.A.M. Jacobs. Mr. A.C.J.M. de Kroon.

Raadsbesluit 43
Vergadering 1 april 2008

Gemeenteraad

De raad van de gemeente Helmond;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 februari 2008
gelet op de bepalingen van de Gemeentewet;

besluit:

De Visienota 'Werk aan de (Wsw)winkel' vast te stellen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 1 april 2008.

De raad voornoemd,

De voorzitter,

de griffier,